

Παρεκκλίσεις, στην ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή

05.09.2023

Του Βασιλείου Χ.

Αρβανίτη

Σχολιάζει, ο Δρ. Γεωργίος Γεωργαδάκης, χειρουργός-γυναικολόγος-μαιευτήρας (ggeorgad@gmail.com),

Το πρόσφατο περιστατικό στα Χανιά με το Κέντρο Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής, το οποίο οδήγησε στην άσκηση ποινικών διώξεων, επανέφερε στο προσκήνιο, ένα πολυσύνθετο και πολυεπίπεδο κοινωνικό πρόβλημα: αυτό της υπογονιμότητας, που μαστίζει τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και ωθεί ολοένα και περισσότερα ζευγάρια, που αντιμετωπίζουν προβλήματα τεκνοποίησης, να προσφύγουν στη λύση της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής (ΙΥΑ).

Πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βασισμένη σε εκτιμήσεις και στοιχεία του ΠΟΥ, σχετικά με την υπογονιμότητα και την ιατρικώς βοηθούμενη αναπαραγωγή, αναδεικνύει το μέγεθος του προβλήματος :

48 εκατομμύρια ζευγάρια και 186 εκατομμύρια άνθρωποι, αντιμετωπίζουν προβλήματα υπογονιμότητας. Αν και οι παράγοντες της υπογονιμότητας, είναι ποικίλοι και περίπλοκοι, αυτοί συνδέονται κυρίως, με την αναβολή της τεκνοποίησης στις δυτικές χώρες, με τις μη ασφαλείς αμβλώσεις καθώς και με τις ελλείψεις στην προστασία της υγείας των γυναικών στις λιγότερο εύπορες κοινωνίες. Στην

αντιμετώπιση των ως άνω προβλημάτων προσπάθησε να συμβάλει η
IYA -και σε μεγάλο βαθμό τα κατάφερε- με διάφορες μεθόδους,
κυριότερη από τις οποίες είναι αυτή της εξωσωματικής γονιμοποίησης,
ακόμη και με παρένθετη μητέρα.

Έτσι, έχουν πλέον γεννηθεί παγκοσμίως πάνω από 12 εκατομμύρια
παιδιά μέσω IYA.

Το νομοθετικό πλαίσιο της IYA, στην Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί
ως ιδιαίτερα σύγχρονο προς εξυπηρέτηση των σκοπών της. Αυτή
επιτρέπεται, στα έγγαμα ζευγάρια, στα ζευγάρια ανδρών και γυναικών
που ζουν χωρίς γάμο, καθώς και στην άγαμη μόνη γυναίκα. Αξίζει να
επισημανθεί, ότι η ελληνική έννομη τάξη αποδέχεται τη μονογονεϊκή
οικογένεια, αλλά όχι τα ομόφυλα ζευγάρια, όπως πλέον συμβαίνει σε
άλλες χώρες.

Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο, θεσπίστηκε με τον ν. 3089/2002, για την
ιατρική υποβοήθηση, στην ανθρώπινη παραγωγή, οι περισσότερες από
τις διατάξεις του οποίου ενσωματώθηκαν στον Αστικό Κώδικα (άρθρα
1455 – 1460 Α.Κ.).

Συμπληρώθηκε δε, από τον ν. 3305/2005, όπως αυτός ισχύει σήμερα,
κατόπιν των τροποποιήσεων, από τους ν. 4272/2014 και 4958/2022, ο
οποίος, προβλέπει (επιτρέπει), όλες τις μεθόδους ιατρικώς
υποβοηθούμενης αναπαραγωγής.

Ο ν. 3305/2005, απέβλεψε κυρίως στη ρύθμιση διαδικαστικών και τεχνικών ζητημάτων, όπως είναι, η λειτουργία μονάδων υποβοηθούμενης αναπαραγωγής καθώς και στη σύσταση της Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής, με κυριότερο σκοπό τον έλεγχο της νόμιμης λειτουργίας των ως άνω μονάδων αναπαραγωγής, καθώς και τραπεζών κρυοσυντήρησης.

Δυνάμει των άρθρων 8 και 13 του νόμου αυτού, προβλέπεται ρητά, ότι απαγορεύεται, η με οποιοδήποτε αντάλλαγμα, προς το δότη, διάθεση γονιμοποιημένων ωαρίων [σχόλιο Γ.Γ. : δηλαδή νέων, προεμφυτευτικών εμβρύων, που αποτελούν, νέες εν δυνάμει, μοναδικές και ανεπανάληπτες ανθρώπινες παρουσίες, δηλαδή πρόσωπα, που επιστημονικά, αλλά και οντολογικά συνίστανται από βιολογικό φθαρτό μέρος και από αιώνιο, άφθαρτο μέρος, την ανθρώπινη ψυχή], καθώς και οποιαδήποτε συμφωνία, για κυοφορία από τρίτη γυναίκα-παρένθετη, με αντάλλαγμα.

Ιδίως για το ακανθώδες θέμα της παρένθετης μητρότητας, προβλέπεται ότι η μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας ξένων γονιμοποιημένων ωαρίων και η κυοφορία από αυτή, επιτρέπεται μόνο με δικαστική άδεια, που παρέχεται πριν τη μεταφορά και εφόσον υπάρχει έγγραφη και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνία των προσώπων που επιδιώκουν να αποκτήσουν τέκνο και της γυναίκας που θα κυοφορήσει, η οποία θα πρέπει να έχει την κατοικία της ή την προσωρινή της διαμονή στην Ελλάδα. Μοναδική εξαίρεση, συνιστά η καταβολή δαπανών για την

επίτευξη της εγκυμοσύνης και η αποζημίωση της κυοφόρου εξαιτίας της αποχής της από την εργασία, αλλά και αποζημίωση λόγω της σωματικής της καταπόνησης.

Η Εθνική Αρχή της ΙΥΑ, με την υπ' αριθμ. 1704/2022 απόφαση, ρυθμίζει ειδικώς τα ζητήματα της αποζημίωσης των κυοφόρων, καθώς και τη δυνατότητα προσφυγής σε Μονάδες ΙΥΑ για ανεύρεση κυοφόρων.

Η παραβίαση των ως άνω διατάξεων, όπως φέρεται να έγινε στην πρόσφατη υπόθεση των Χανίων, επισύρει πέραν των αστικών και διοικητικών κυρώσεων και μια σειρά ποινικών κυρώσεων. Ειδικότερα, ο ν. 3305/2005, στο άρθρο 26 αυτού, τυποποιεί μια σειρά ειδικών εγκλημάτων, δημιουργώντας ένα ιδιαίτερα αυστηρό πλαίσιο ποινών, σε σύγκριση με τις ποινές που προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα για άλλα σοβαρότερα αδικήματα. Ειδικότερα, οι προβλεπόμενες ποινές διαφοροποιούνται, ανάλογα με την απαξία κάθε αξιόποινης πράξης.

Ορισμένες πράξεις τιμωρούνται πλημμεληματικά, αναφέροντας ενδεικτικά, ότι τιμωρείται με φυλάκιση έως ενός έτους όποιος εφαρμόζει μέθοδο ιατρικής υποβοήθησης χωρίς τις απαιτούμενες συναινέσεις ή παραβιάζει τα όρια ηλικίας που θέτει ο νόμος, ενώ σοβαρότερες πράξεις τιμωρούνται κακουργηματικά, αναφέροντας ενδεικτικά, ότι επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δεκαπέντε έτη, σε όποιον επιχειρεί αναπαραγωγική κλωνοποίηση, ή επιλογή φύλου για ιατρικούς λόγους, ή κάθειρξη μέχρι δέκα χρόνια, σε όποιον πουλάει ή αγοράζει γενετικό υλικό ή γονιμοποιημένα ωάρια κατ' επάγγελμα (άρθ. 26 παρ.2).

Όποιος δε μετέχει στη διαδικασία απόκτησης τέκνου μέσω παρένθετης μητρότητας, χωρίς να τηρηθούν οι όροι των ως άνω νόμων, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών και με χρηματική ποινή μέχρι 1.500 ευρώ. Η ίδια ποινή, επιφυλάσσεται και σε αυτόν, που παρέχει κατ' επάγγελμα μεσιτικές υπηρεσίες με οποιοδήποτε αντάλλαγμα ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Πέραν όμως των ειδικών αυτών εγκλημάτων, σε περιπτώσεις παραβίασης των κανόνων για την ΙΥΑ μπορεί να συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων περί εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ) και παράνομης υιοθεσίας ανηλίκου (άρθρο 360Α ΠΚ).

Σύμφωνα με το άρθρο 323Α ΠΚ, όποιος με τη χρήση βίας, απειλής βίας ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων ή με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας, στρατολογεί, απάγει, μεταφέρει, κατακρατεί παράνομα, υποθάλλει, παραδίδει ή παραλαμβάνει άλλον με σκοπό την εκμετάλλευσή του, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος και αν, για να επιτύχει τον ίδιο σκοπό, τελεί τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου αποσπώντας τη συναίνεση άλλου με τη χρήση απατηλών μέσων ή παρασύροντάς τον εκμεταλλεούμενος την ευάλωτη θέση στην οποία βρίσκεται.

Το πλαίσιο ποινής γίνεται ακόμα αυστηρότερο -κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή- για όποιον τελεί τις ως άνω πράξεις κατ'

επάγγελμα καθώς και όταν συνδέεται με την παράνομη είσοδο ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα.

Σημαντική για το εν λόγω αδίκημα, είναι η έννοια της εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους από την αφαίρεση κυττάρων, ιστών ή οργάνων του σώματος.

Όσον αφορά δε τις παραβάσεις σχετικά με την υιοθεσία ανηλίκων, το άρθρο 360Α ΠΚ προβλέπει φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή σε όποιον δίνει σε υιοθεσία το παιδί του, σε εκείνον που υιοθετεί καθώς και σε εκείνον που μεσολαβεί στην υιοθεσία αποκομίζοντας ο ίδιος ή προσπορίζοντας σε άλλον αθέμιτο όφελος. Η ποινή δε αυξάνεται σε κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή όταν οι πράξεις αυτές τελούνται κατ' επάγγελμα.

Εν κατακλείδι, παρόλο που το νομοθετικό καθεστώς της χώρας μας, είναι εν γένει ιδιαίτερα σύγχρονο και ευνοεί τη χρήση μεθόδων ΙΥΑ από ζευγάρια που αντιμετωπίζουν προβλήματα γονιμότητας, φαίνεται με αφορμή και την πρόσφατη υπόθεση των Χανίων, ότι υπάρχουν δυσκολίες στην ανεύρεση παρένθετης μητέρας και μάλιστα χωρίς αμοιβή, γεγονός που πιθανόν ωθεί τους ενδιαφερομένους σε έκνομες ενέργειες. Η υπόθεση των Χανίων πρέπει να λειτουργήσει ως επαγρύπνηση για τους κινδύνους που ελλοχεύουν αλλά και ως εφαλτήριο για την ανάγκη ορθής ενημέρωσης των πολιτών για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και την εθελοντική προσφορά ολοένα και περισσότερων γυναικών που θα επιθυμούσαν να βοηθήσουν ως

παρένθετες μητέρες τα ζευγάρια που πραγματικά το έχουν ανάγκη. Παράλληλα, ας αποτελέσει και έναυσμα προς συζήτηση για το κατά πόσο η καταβολή κάποιας λογικής αποζημίωσης προς την παρένθετη μητέρα δεν θα επηρεάσει το αλτρουιστικό της κίνητρο να προσφέρει σε κάποιον συνάνθρωπό της, που αδυνατεί να αποκτήσει τέκνο !!!!!

* Ο Βασίλειος Χ. Αρβανίτης είναι Δικηγόρος, LL.M. (Bristol), Post Cert. (Uni of London)

[Σχόλιο Γ.Γ : Από το 2002, οπότε θεσπίστηκε, με την αρχική του μορφή, το νομοθετικό αυτό πλαίσιο, για την ιατρική υποβοήθηση, στην ανθρώπινη παραγωγή, μέχρι σήμερα, δημιουργήθηκαν πάμπολλα βιοηθικά προβλήματα αλλά και παραβιάσεις του, από τα εν Ελλάδι λειτουργούντα Κέντρα Υποβοηθούμενης Ανθρώπινης Αναπαραγωγής, που στη συντριπτική τους αναλογία ήταν και εξακολουθούν να είναι ιδιωτικά, που σκανδάλισαν τη κοινή γνώμη, και εξέθεσαν τους εργαζομένους επιστήμονες, των εμπλεκόμενων ειδικοτήτων.

Ερωτήματα ουσίας (που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα άτομα-ζευγάρια με υπογονιμότητα), σχετικά με τη μελλοντική νόμιμη, ασφαλή, και αξιόπιστη λειτουργία των κέντρων αυτών, παραμένουν **ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ**.

-Πόσες παραβάσεις και ποιας νομικής βαρύτητας εντοπίστηκαν, καταγράφηκαν στα 21 χρόνια λειτουργίας των κέντρων αυτών, στη χώρα μας, από το 2002 μέχρι σήμερα, από τις υπεύθυνες συνθέσεις της **Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής ;**

-Πως αντιμετωπίστηκαν αυτές, θεσμικά, ιατροδεδοντολογικά και κυρίως ποινικά ;

-Πόσα από τα κέντρα αυτά έκλεισαν;

-Από το 2002, όλες οι ιατρικές πράξεις που έγιναν σε αυτά, με όλες τις παραμέτρους αξιολόγησής των, έχουν καταγραφεί, έτσι ώστε να είναι εφικτός ο πλήρης έλεγχος αυτών, από τις αρμόδιες κρατικές αρχές (Υπουργείο Υγείας, κ.λ.π.) ;]

<https://www.capital.gr/me-apopsi/3735631/parekliseis-stin-iatrikos-upoboithoumeni-anaparagogi/>

Επιλογή, μετάφραση, διαμόρφωση, σχόλια, ανάρτηση-προώθηση, **Δρ. Γεωργίου Γεωργαδάκη**, χειρουργού-γυναικολόγου-μαιευτήρα (ggeorgad @gmail.com), facebook.com/profile.php?id=100091590918172 Βόλος.

